

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.5.4.2025

Barbara Bernat
p.o. Dyrektora
Technikum Ekonomicznego
im. Rotmistrza Witolda Pileckiego
ul. Józefa Sowińskiego 1
70-236 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/079 Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Technikum Ekonomiczne im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Szczecinie ¹ , ul. Józefa Sowińskiego 1, 70-236 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Barbara Berent, pełniąca obowiązki dyrektora Technikum Ekonomicznego w Szczecinie, od 22 lipca 2024 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Andrzej Kobylec, dyrektor Technikum Ekonomicznego w Szczecinie, od 1 września 2019 r. do 31 sierpnia 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Agata Prochotta - Miłek, specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LSZ/46/2025 z 4 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej: Szkoła.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą rozpoznawanie w Szkole potrzeb w zakresie działań mających na celu profilaktykę i leczenie zaburzeń odżywiania nie było prawidłowe i rzetelne. Do czasu rozpoczęcia kontroli NIK dyrekcja Szkoły nie podejmowała działań w celu pozyskania od pielęgniarki środowiska i nauczania⁵ danych liczbowych, w celu zwymiarowania odsetka uczniów z niedowagą, nadwagą bądź otyłością potwierdzoną podczas badań przesiewowych. Dane takie Dyrektor pozyskała dopiero w trakcie kontroli NIK. Tym samym zalecenia dotyczące zakresu i sposobu prowadzenia działań w zakresie profilaktyki zaburzeń odżywiania formułowano w oparciu o niepełną diagnozę występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, a opierając się m.in. na wynikach ankiet przeprowadzanych każdego roku wśród uczniów i rodziców.

Zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 1 w zw. z ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁶ rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną przed upływem 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego prawidłowo przyjęła we wszystkich objętych badaniem latach szkolnych programy profilaktyczno-wychowawcze. Obejmowały one zagadnienia związane z upowszechnieniem wiedzy o zasadach racjonalnego odżywiania, ze wskazaniem, iż nieracjonalne odżywianie może prowadzić do jego zaburzeń, a w konsekwencji do chorób takich jak anoreksja, bulimia, otyłość. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia⁷ Szkoła rzetelnie realizowała podstawę programową z biologii w zakresie wiedzy o zaburzeniach odżywiania. Podejmowano również inne działania na rzecz promocji zdrowego stylu życia polegające m.in. na organizowaniu kampanii promocyjnych np. Dzień Jabłka, Sowin na Fit-Cie przy udziale dietetyka, psychologa, stomatologa i neurochirurga, konkursów plastycznych poświęconych tej tematyce, quizów tematycznych. W Szkole zdiagnozowano problem polegający na zwiększonej liczbie uczniów zgłaszających problemy z odżywianiem, przejawiający się w pominiętych posiłkach i niezdrowych nawykach; wskazywano także na obniżoną kondycję fizyczną części uczniów, jak również na zauważalną presję społeczną i wpływ mediów społecznościowych na postrzeganie własnego ciała. Stosownie do wymogów § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁸ Dyrektor zorganizowała w Szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

W badanym okresie ani pielęgniarka, ani rodzice bądź opiekunowie nie występowali o objęcie uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną z powodu choroby przewlekłej wynikającej z zaburzeń odżywiania, takiej jak: niedożywienie, anoreksja, bulimia, otyłość. Natomiast psycholog szkolny

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: pielęgniarka.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 737, ze zm., dalej: upo.

⁷ Dz. U. poz. 467, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie podstawy programowej.

⁸ Dz. U. 2023, poz. 1798.

i pedagodzy udzielali uczniom indywidualnych konsultacji dotyczących zdrowego odżywiania się, w tym zaburzeń odżywiania, oraz problemów emocjonalnych.

Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie *Procedur postępowania nauczycieli w sytuacjach trudnych, w tym w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością*, obejmujących m.in. postępowanie w przypadku zaniedbywania uczniów przez rodziców pod względem zdrowotnym oraz zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych, w których uwzględniono kierowanie zawiadomień do odpowiednich instytucji t.j. sądu rodzinnego oraz Ośrodka Pomocy Społecznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. W objętych badaniem latach szkolnych 2022/23, 2023/24 i 2024/25 pedagog wspólnie z psychologiem i pedagogiem specjalnym przeprowadzili diagnozę potrzeb uczniów, czym wypełniono wymóg z art. 26 ust 2 i 3 upo. Diagnozy przeprowadzono na podstawie analizy dokumentacji szkolnej, analizy problemów zgłaszanych przez uczniów w rozmowach indywidualnych, analizy problemów zgłaszanych przez nauczycieli (w tym wychowawców klas) podczas konsultacji indywidualnych, analizy wniosków i uchwał rady pedagogicznej, analizy potrzeb zgłaszanych przez rodziców podczas spotkań i zebrań, za pośrednictwem rady rodziców oraz wyniki ankiet przeprowadzanych wśród rodziców i uczniów klas pierwszych. Zdiagnozowane potrzeby obejmowały rozwijanie aktywności fizycznej uczniów, kształtowanie nawyków związanych z prawidłowym odżywianiem oraz ogólną dbałość o zdrowy styl życia, wsparcie w przeżywaniu trudności emocjonalnych, osobistych, pomoc w problemach dotyczących zdrowia psychicznego (indywidualne wsparcie na terenie szkoły, wskazywanie odpowiednich instytucji).

(akta kontroli str. 5-14)

W pierwszym semestrze roku szkolnego 2024/2025⁹ na próbie 50 uczniów wybranych losowo z różnych klas przeprowadzono ankietę dotyczącą nawyków zdrowotnych. Ujęto w niej pytania dotyczące nawyków żywieniowych, aktywności fizycznej, zdrowia psychicznego i samopoczucia. Na pytanie dotyczące:

- stosowania restrykcyjnych diet lub innych metod odchudzania – 24% uczniów odpowiedziało twierdząco;
- odczuwania presji w związku z wagą i wyglądem – 32% uczniów odpowiedziało „tak, często”, 38% „czasami”, 20% „rzadko”;
- wiedzy, gdzie szukać pomocy w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego – 54% uczniów odpowiedziało twierdząco;
- sugerowanych działań w szkole – 42% uczniów wskazało na warsztaty z dietetykiem, 58% zajęcia o zdrowiu psychicznym.

Na podstawie wyników ankiety sformułowano rekomendację dla Szkoły dotyczącą organizacji warsztatów o zdrowym stylu życia i zdrowiu psychicznym oraz zwiększenia działań promujących aktywność fizyczną. Rekomendacje te

⁹ Przed podjęciem czynności kontrolnych przez NIK.

zostały ujęte w planie pracy Zespołu Wychowawczego na II semestr roku szkolnego 2024/2025.

(akta kontroli str. 27-30)

Dyrektor wyjaśniła: *w naszej szkole priorytetem jest budowanie przyjaznego, bezpiecznego i otwartego środowiska, w którym każdy uczeń może liczyć na wsparcie i zaufanie, bez obaw o ocenianie czy stygmatyzację. W związku z tym szkoła nie prowadzi formalnej wymiany korespondencji z pielęgniarką szkolną w sprawach dotyczących masy ciała uczniów. Zgodnie z art. 26 ust. 1a upo szkoła może pozyskiwać dane osobowe uczniów dotyczące stanu zdrowia wyłącznie w zakresie niezbędnym do realizacji celów opiekuńczych i wychowawczych, z poszanowaniem zasady proporcjonalności. W świetle powyższego, szkoła nie prowadzi formalnej korespondencji dotyczącej indywidualnych przypadków nieprawidłowej masy ciała uczniów, uznając takie działania za nieadekwatne do celu i potencjalnie naruszające dobro ucznia. W ramach dobrej praktyki i troski o dobro ucznia, pielęgniarka przekazuje informacje ustnie wychowawcom lub specjalistom szkolnym. Podejmowane działania mają charakter wspierający i odbywają się w atmosferze zaufania, z poszanowaniem prawa ucznia i rodziców do decydowania o zakresie udzielanego wsparcia. W przypadku braku zgody ucznia lub jego opiekunów, dalsze działania nie są podejmowane. Szkoła respektuje zasadę poufności oraz ochrony danych osobowych, zgodnie z art. 13 RODO¹⁰ i art. 108 upo. Mając na uwadze, że niedowaga i nadwaga mogą być objawem szerszych problemów o charakterze emocjonalnym lub zdrowotnym, unika się publicznego omawiania tego typu przypadków. Szkoła angażuje w pomoc osoby, którym uczeń ufa, co sprzyja skuteczności działań wspierających.*

(akta kontroli str. 181-186)

2. W myśl art. 84 ust. 2 pkt 1 w zw. z ust. 3 upo rada rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną przed upływem 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego przyjęła we wszystkich objętych badaniem latach szkolnych programy profilaktyczno-wychowawcze¹¹. We wszystkich planach wychowawczo-profilaktycznych badanego okresu ujęto zagadnienie *Kształtowanie postaw prozdrowotnych i ekologicznych – kształtowanie nawyków zdrowego odżywiania się i higieny osobistej poprzez filmy, gazetki ściennie, pogadanki, rozmowy indywidualne w ramach Godzin Wychowania do Życia w Rodzinie, lekcji przedmiotowych, rozmów indywidualnych z pedagogiem, psychologiem oraz pielęgniarką szkolną*. Plan na rok szkolny 2024/2025 przewidywał przeprowadzenie lekcji wychowawczych na temat *Nawyki zdrowego odżywiania się oraz Bulimia i anoreksja, czy nadal są zagrożeniem dla współczesnej młodzieży*. Plany wychowawczo – profilaktyczne odnosiły się do wszystkich uczniów.

(akta kontroli str. 18-21, 178)

Na podstawie planów wychowawczo – profilaktycznych Zespół Wychowawczy¹² ustalał corocznie swój plan pracy obejmujący cele działania oraz sposoby i formy ich realizacji. Zaplanowane działania dotyczyły m.in. podejmowania środków

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, Dz. Urz. UE nr L 119 z dnia 4 maja 2016 r., ze zm. (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), dalej: RODO.

¹¹ Uchwały rady pedagogicznej odpowiednio z dnia 14 września 2022 r., 13 września 2023 r. i 11 września 2024 r.

¹² W skład Zespołu Wychowawczego wchodził: pedagog szkolny, psycholog szkolny i pedagog specjalny.

zaradczych w przypadku uczniów mających problemy rodzinne, osobiste, rówieśnicze, zdrowotne, wzmacnianie poczucia wartości, kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, uświadamianie uczniom konieczności dbania o zdrowie fizyczne i psychiczne.

(akta kontroli str. 22-26)

3. Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 lit. c), obowiązującego do 31 sierpnia 2024 r., rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹³ oraz § 2 ust. 1 pkt 1 lit. c) tiret pierwszy, obowiązującego od 1 września 2024 r., rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 20 maja 2024 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁴ zajęcia z wychowawcą powinny dotyczyć istotnych problemów społecznych, w tym zdrowotnych. W oparciu o art. 26 ust. 1 upo klasowe plany nauczania we wszystkich klasach i we wszystkich analizowanych latach szkolnych zawierały treści dotyczące promowania wiedzy o zdrowym odżywianiu oraz zagadnień związanych ze zdrowiem emocjonalnym. We wszystkich klasach zaplanowane działania zostały zrealizowane w formie zajęć z wychowawcą. Przykładowe tematy zajęć to: *Profilaktyka w szkole. Zasady dobrego odżywiania się; Zaburzenia odżywiania (Świadomie wybieram zdrowie); Nawyki zdrowego odżywiania się – Zdrowy styl życia – Jak dbać o zdrowie fizyczne; Obraz ciała, style jedzenia oraz ryzyko zaburzeń odżywiania; Budowanie odporności psychicznej; Zdrowie fizyczne i psychiczne – jak dbać o siebie na co dzień; Świat naszych emocji; „Poznaj język emocji” – film psychoedukacyjny. Pogadanka i dyskusja; Co robić, żeby być zdrowym? Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia); Anoreksja i bulimia. Skąd się biorą i jak im zapobiegać.*

(akta kontroli str. 31-108)

Dyrektor nie przedłożył dokumentów potwierdzających przeprowadzenie badań efektów realizowanych działań. W sprawie badania efektów realizowanych działań Dyrektor wyjaśniła, że zgodnie z art. 26 ust. 1 i 2 upo, *plan wychowawczo-profilaktyczny szkoły ustala Rada Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną. Dotychczasowe plany miały charakter opisowy, oparty na diagnozie potrzeb środowiska szkolnego. Obecnie, w świetle obowiązujących zmian ustawowych (art. 26 ust. 1a¹⁵), przewidziano uwzględnienie mierzalnych wskaźników skuteczności realizowanych działań. W roku szkolnym 2025/2026 plan zostanie dostosowany do nowych wymogów poprzez wprowadzenie adekwatnych mierników, z zachowaniem proporcjonalności do skali zjawiska. Przykładowe mierzalne wskaźniki, które zostaną wprowadzone, obejmują: liczbę uczniów objętych wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, udział uczniów w ankietach dotyczących dobrostanu psychofizycznego, liczbę zrealizowanych godzin wychowawczych o tematyce zdrowotnej, wzrost poziomu wiedzy uczniów na temat zdrowego stylu życia (mierzonego testami lub ankietami przed i po działaniach). Wskaźniki te są zgodne z zaleceniami zawartymi w kierunkach polityki oświatowej państwa, dotyczącymi monitorowania efektywności działań wychowawczych i profilaktycznych.*

(akta kontroli str. 181-186)

4. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej uczeń szkoły ponadpodstawowej w ramach biologii powinien posiadać wiedzę o zasadach racjonalnego żywienia człowieka, zaburzeniach odżywiania (anoreksja, bulimia)

¹³ Dz. U. 2024 r. poz. 80.

¹⁴ Dz. U. poz. 781.

¹⁵ Dyrektor nie wskazała projektu zmian upo, na który się powołała.

i ich skutkach zdrowotnych, a także przyczynach otyłości człowieka oraz sposobach profilaktyki. W objętych badaniem latach szkolnych problematyka powyższa była realizowana na poziomie klas pierwszych i drugich w zakresie *Zasady zdrowego odżywiania* – jedna godzina lekcyjna oraz *Zaburzenia odżywiania* – jedna godzina lekcyjna.

(akta kontroli str. 31-105)

Ponadto Zespół przedmiotowy: biologii, chemii i geografii¹⁶, zrealizował dodatkowe działania:

- a) w roku szkolnym 2022/2023: kampanię prozdrowotną *Dzień Jabłka* oraz poświęconą promowaniu zdrowego stylu życia i profilaktyki prozdrowotnej kampanię szkolną *Sowin na Fit-Cie*. Kampania trwała dwa dni i objęła spotkania ze specjalistami (stomatolog, psycholog, dietetyk, neurochirurg), zawody sportowe na wesoło, zajęcia aktywne (np. zumba, zdrowy kręgosłup),
- b) w roku szkolnym 2023/2024 zorganizowano warsztaty szkolne pod nazwą *Niezdrowa żywność*, szkolny konkurs *Zdrowa żywność*, kampanię prozdrowotną *Dzień Jabłka*.

Spotkanie Zespołu przedmiotowego z 11 września 2024 r. zostało w całości poświęcone omówieniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących promocji zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej, zdrowego odżywiania, przeciwdziałania zaburzeniom odżywiania wśród uczniów oraz wypracowaniu wspólnej strategii ich realizacji w Szkole. Zdiagnozowano problem polegający na: zwiększonej liczbie uczniów zgłaszających problemy z odżywianiem (pominięte posiłki, niezdrowe nawyki), obniżonej kondycji fizycznej niektórych uczniów (obserwacja nauczycieli wychowania fizycznego), zauważalnej presji społecznej i wpływie mediów społecznościowych na postrzeganie własnego ciała. Zaproponowano wprowadzenie zajęć edukacyjnych na lekcjach biologii i chemii dotyczących zdrowego stylu życia i konsekwencji złego odżywiania, organizację prelekcji z dietetykiem i psychologiem na temat zdrowego odżywiania i zaburzeń odżywiania, kampanię informacyjną na terenie szkoły (plakaty, prezentacje, gazetka szkolna, media społecznościowe), konkursy i projekty promujące zdrowe nawyki żywieniowe. Działania te zostały wprowadzone do planu pracy Zespołu przedmiotowego. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych zrealizowano *Małą kampanię reklamową* – „Quiz w ramach Europejskiego Dnia Zdrowego Jedzenia” oraz w klasie 3G (profil grafika komputerowa) wykonano prace plastyczne na temat zdrowego żywienia w języku niemieckim.

(akta kontroli str. 106 – 116)

W udzielonych wyjaśnieniach Dyrektor wskazała, że w *latach objętych kontrolą szkoła nie wdrażała dedykowanych programów autorskich lub certyfikowanych zewnętrznych dotyczących zaburzeń odżywiania. Podstawą tej decyzji była ocena sytuacji wychowawczej oraz dotychczasowy zakres działań ogólnoprofilaktycznych, realizowanych m.in. w ramach godzin wychowawczych, zajęć z wychowania fizycznego, biologii i innych zajęć edukacyjnych – zgodnie z rozporządzeniem w sprawie podstawy programowej. Szkoła nie wyklucza wprowadzenia odpowiednich programów w przypadku stwierdzenia istotnych potrzeb w kolejnych diagnozach.*

(akta kontroli str. 181-186)

¹⁶ Tworzony przez wszystkich nauczycieli biologii, chemii i geografii Szkoły, dalej: Zespół przedmiotów.

5. Zasady udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej zostały uregulowane w statucie Szkoły¹⁷ w rozdziale II, gdzie wskazano, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz poprzez zintegrowane działanie nauczycieli i specjalistów, a także m.in. w formie porad i konsultacji.

(akta kontroli str. 117-135)

W objętych badaniem latach szkolnych Szkoła zatrudniała psychologa szkolnego¹⁸, pedagoga szkolnego¹⁹ oraz pedagoga specjalnego²⁰. Posiadane przez ww. osoby kwalifikacje były zgodne z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²¹.

(akta kontroli str. 144-177)

Do zakresu czynności psychologa szkolnego należało m.in.: współuczestnictwo w opracowaniu i realizacji planu pracy Szkolnego Zespołu Wychowawczego, planu wychowawczo-opiekuńczego, podejmowanie działań profilaktycznych i promocji zdrowia, opracowanie wniosków dotyczących uczniów wymagających szczególnej opieki i pomocy wychowawczej, współpraca z wychowawcami, pielęgniarką szkolną i organizacjami młodzieżowymi w tym zakresie. Do zakresu obowiązków pedagoga szkolnego należało m.in.: współuczestnictwo w opracowaniu i realizacji planu dydaktyczno - wychowawczego, rozpoznawanie warunków życia i nauki uczniów sprawiających trudności w realizacji programu dydaktyczno - wychowawczego. Do zakresu obowiązków pedagoga specjalnego należały m.in.: realizacja programu kształcenia, wychowania i opieki w powierzonych przedmiotach, klasach i zespołach ustalonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej²², wspieranie uczniów w rozwijaniu ich mocnych stron oraz usprawnianie zaburzonych funkcji poznawczych, emocjonalnych, społecznych i motorycznych, uczestnictwo w zespołach ds. planowania i koordynacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wspieranie nauczycieli i wychowawców w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem, wspieranie uczniów w trudnościach szkolnych oraz emocjonalno-społecznych, uczestnictwo w tworzeniu i realizacji szkolnego

¹⁷ W jego wszystkich wersjach obowiązujących w okresie badanym, tj. w wersji obowiązującej od 1 września 2023 r., od 1 września 2022 r., od 11 maja 2022 r. oraz od 25 maja 2020 r.

¹⁸ Psycholog szkolna ukończyła jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia oraz studia podyplomowe na kierunku pedagogika oraz certyfikowane szkolenia m.in.: *Profilaktyka uzależnień, Problemy nietolerancji wśród młodzieży, Depresja wśród uczniów, Zmiany w planie profilaktyczno-wychowawczym szkoły, Organizacja i zarządzanie pomocą psychologiczną w szkole z uwzględnieniem wyzwań nauczania zdalnego*.

¹⁹ Pedagog szkolna ukończyła jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia i studia podyplomowe na kierunku pedagogika. W objętym badaniem okresie brała udział w konferencji edukacyjnej *Wsparcie uczniów w sytuacji kryzysu. Sposoby radzenia sobie z myślami i tendencjami suicydalnymi dzieci i młodzieży*.

²⁰ Pedagog specjalna ukończyła jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika w zakresie specjalności rewalidacja i kurs kwalifikacyjny w zakresie pedagogiki specjalnej.

²¹ Dz. U. poz. 2102, dalej: rozporządzenie w sprawie kwalifikacji. Poprzednio: rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.

²² Dalej: MEN.

programu wychowawczo-profilaktycznego, współtworzenie diagnozy potrzeb szkoły w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 136-137, 141-143)

W roku szkolnym 2022/23 psycholog i pedagog przeprowadziły konsultacje z wychowawcami klas pierwszych na temat organizacji kampanii dotyczącej zdrowia psychicznego młodzieży oraz konsultacje z pielęgniarką środowiska wychowania i pedagog specjalną na temat uczniów wykazujących się nieprawidłową wagą. Pedagog odbyła konsultacje z poszczególnymi wychowawcami klas w celu zwrócenia im uwagi i zachęcenia do działań związanych ze zdrowym odżywianiem się uczniów²³. W związku z tymi działaniami pedagog kontaktowała się również z nauczycielami wychowania fizycznego oraz udzielała w tym zakresie wsparcia wychowawcom poszczególnych klas. W roku szkolnym 2023/24 pedagog kontaktowała się z pielęgniarką w celu oceny problemu nadwagi wśród uczniów pełnoletnich. Odbyła również rozmowy z psychologiem szkolnym w sprawie uczniów jednej z klas wykazujących niedowagę. W roku szkolnym 2024/25 we wrześniu psycholog konsultowała się z pielęgniarką na temat pogadanki pod tytułem „Cukrzycy wśród nas”, a także w sprawie uczniów z problemami dotyczącymi odżywiania i samoakceptacji. Sformułowano propozycje zorganizowania porad i konsultacji indywidualnych dla uczniów, zachęcania ich do spotkań z psychologiem szkolnym. Pedagog przeprowadzała w klasach piątych warsztaty na temat wizerunku, których przebieg i wyniki omawiała z wychowawcami poszczególnych klas. Odbyły się również konsultacje z pedagogiem specjalnym w sprawie profilaktyki zdrowego odżywiania się.

(akta kontroli str. 179-180)

Do czasu kontroli NIK Szkoła nie pozyskiwała od pielęgniarki danych statystycznych o niedowadze, nadwadze i otyłości uczniów, co zostało opisane w sekcji *stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 138)

W toku kontroli pielęgniarka przekazała Dyrektorowi dane o skali zjawiska nadwagi, niedowagi i otyłości w klasach I i IV badanego okresu. Dane te wskazywały na dużą zmienność zjawiska. W latach szkolnych 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025²⁴ w poszczególnych klasach I i IV liczba uczniów z: niedowagą wahała się odpowiednio od trzech do 10²⁵; z nadwagą od ośmiu do 19²⁶; otyłością od czterech do siedmiu²⁷.

(akta kontroli str. 138)

6. W latach szkolnych 2022/2023 – 2024/2025 Dyrektor wiedzę na temat uczniów z chorobami przewlekłymi posiadała wyłącznie z opinii i orzeczeń wydawanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną oraz z informacji przekazywanych przez rodziców za pośrednictwem wychowawców klas. Pielęgniarka szkolna nie przekazywała takich danych ani nie wnioskowała o objęcie tych uczniów pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Nie odnotowano przypadków, w których uczniowie z chorobami przewlekłymi lub ich rodzice/opiekunowie zwracali się

²³ Pogadanki na godzinach wychowawczych, rozmowy indywidualne, porady.

²⁴ Do dnia rozpoczęcia czynności kontrolnych.

²⁵ Co stanowiło od 2,53% do 8,93% badanej populacji.

²⁶ Co stanowiło od 5,93% do 8,12% badanej populacji.

²⁷ Co stanowiło od 3,52% do 3,58% badanej populacji.

bezpośrednio do pedagoga lub psychologa szkolnego z prośbą o objęcie pomocą w związku z chorobą.

(akta kontroli str. 178)

Badanie szczegółowe dzienników pracy psychologa i pedagogów wykazało, że:

- a) w roku szkolnym 2022/23: jedna uczennica znajdowała się pod indywidualną opieką psychologa z uwagi na trudności emocjonalne – opieka obejmowała sześć indywidualnych porad i konsultacji, psychoedukację oraz konsultację z pedagog szkolną; w przypadku kolejnego ucznia, ze znaczną otyłością, pedagog – po konsultacji z wychowawcą jednej z klas – zaleciła kontakt z psychologiem szkolnym;
- b) w roku szkolnym 2023/24: psycholog konsultowała się z wychowawcą jednej z klas w sprawie ucznia z nieprawidłową wagą; pedagog odbyła rozmowę indywidualną z uczniami jednej z klas na temat szkodliwości spożywania chipsów oraz rozmowę indywidualną z uczennicą na temat jej problemów z utrzymaniem wagi – uczennicy zaproponowano spotkanie z psychologiem szkolnym;
- c) w roku szkolnym 2024/25: psycholog angażowała się w organizowanie pomocy dla uczennicy z problemem nadwagi, co polegało na poszukiwaniu dietetyka, mającego umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia²⁸; w ramach opieki psychologicznej przeprowadziła konsultacje z Poradnią Chorób Metabolicznych i Leczenia Otyłości w Szczecinie; podczas indywidualnych konsultacji przekazywała uczennicy informacje uzyskane z NFZ i instytucji publicznych opieki zdrowotnej przydatne w rozwiązywaniu problemów odżywiania.

Łącznie indywidualną opieką psychologiczno-pedagogiczną w zakresie problemów związanych z zaburzeniami odżywiania i problemami emocjonalnymi objęto pięcioro uczniów.

(akta kontroli str. 179-180)

7. W okresie objętym badaniem w Szkole nie przeprowadzono kontroli zewnętrznych w zakresie profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 139-140)

Zarządzeniem nr 12/2022 Dyrektora z dnia 14 października 2022 r. w Szkole wprowadzono dokument *Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach trudnych, w tym w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością*. Dokument ten obejmował 47 procedur, w tym m.in. dotyczące: postępowania w przypadku zaniedbywania uczniów przez rodziców pod względem zdrowotnym oraz zapewnienia podstawowych potrzeb życiowych; w przypadku nagłego zachorowania i złego samopoczucia; w sytuacji, w której uczeń przejawia problemy zdrowotne w przypadku nieobecności pielęgniarki szkolnej. Procedura postępowania w przypadku zaniedbywania uczniów przez rodziców pod względem zdrowotnym oraz zapewnienia podstawowych potrzeb stanowiła, że Szkoła monitoruje sytuację ucznia i w razie potrzeby zgłasza zaniedbania do odpowiednich instytucji²⁹ oraz że Dyrektor Szkoły zawiadamia

²⁸ Dalej: NFZ.

²⁹ Jako podstawę prawną wskazano: art. 572 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, ze zm.) – obowiązek zgłoszenia do sądu rodzinnego.

sąd rodzinny oraz Ośrodek Pomocy Społecznej³⁰. W okresie objętym kontrolą nie miały miejsce przypadki zgłoszeń ww. zaniedbań odpowiednim instytucjom.
(akta kontroli str. 187-220)

Przeciwdziałanie stygmatyzacji ze względu na wygląd było w roku szkolnym 2024/25 przedmiotem konsultacji z pedagogiem i wychowawcą klasy 5R na temat tego, jak przekazywać uwagi dotyczące wyglądu.
(akta kontroli str. 179-180)

Nadzór pedagogiczny realizowano w oparciu o coroczny plan nadzoru pedagogicznego. W badanym okresie nie obejmował on szczegółowo zajęć i działań prowadzonych w Szkole w odniesieniu do problematyki zaburzeń odżywiania. W Szkole w badanym okresie nie identyfikowano ryzyka związanego z realizacją zadań na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania.
(akta kontroli str. 178)

Dyrektor wyjaśniła, że *Szkoła działa zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego oraz wewnętrznymi procedurami zapewniającymi realizację działań profilaktycznych i wychowawczych. Podejmowane działania są adekwatne do skali zjawiska, respektują godność ucznia i prawa rodziców, a ich celem jest zapewnienie realnego wsparcia przy zachowaniu pełnej zgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi i kierunkami polityki oświatowej państwa.*
(akta kontroli str. 181-186)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Szkoła nie pozyskiwała od pielęgniarki, do czasu kontroli NIK, danych nt. liczby bądź odsetka uczniów z niedowagą, nadwagą bądź otyłością. Skutkowało to zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania w oparciu o niepełną diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.
(akta kontroli str. 138)

Zgodnie z art. 26 ust. 2 i 3 upo dyrektor szkoły albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki przeprowadza diagnozę, w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.
Zgodnie art. 68 ust. 1 pkt 11 upo dyrektor szkoły współpracuje z pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania sprawującą profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą.

Dyrektor wyjaśniła, że *zgodnie z danymi przekazanymi przez pielęgniarkę szkolną, odsetek uczniów z nieprawidłową masą ciała (niedowaga, nadwaga lub otyłość) wynosi ok. 7% ogółu populacji szkolnej, co wskazuje na umiarkowaną skalę zjawisk.*
(akta kontroli str. 181-186)

NIK nie podziela powyższych wyjaśnień. Z danych pozyskanych od pielęgniarki w trakcie niniejszej kontroli NIK wynika, że w latach szkolnych 2022/2023, 2023/2024 oraz 2024/2025 problem niedowagi, nadwagi i otyłości dotyczył łącznie odpowiednio 14%, 15,3% i 23,6% populacji uczniów Szkoły objętej badaniem³¹.

³⁰ Jako podstawę prawną wskazano: art. 109 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r., poz. 2809, ze zm.) – przedmiotowy artykuł określa co sąd opiekuńczy może zarządzić w sytuacji, gdy dobro dziecka jest zagrożone.

³¹ W poszczególnych latach szkolnych badaniami wymaganymi przez medycynę pracy z uwagi na specyfikę szkoły uczącej zawodów wymagających dopuszczenia na nauki i uczęszczania na praktyki zawodowe objęci byli uczniowie klas I i IV.

Ponadto zdaniem NIK brak rozeznania co do liczby (odsetka) uczniów ze stwierdzoną podczas badań przesiewowych niedowagą, nadwagą bądź otyłością skutkowało zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania w oparciu o niepełną diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.

IV. Uwaga i wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek Pozyskiwanie od pielęgniarki środowiska nauczania i wychowania danych nt. liczby uczniów z niedowagą, nadwagą bądź otyłością i uwzględnianie pozyskanych danych w diagnozie potrzeb rozwojowych uczniów oraz w planowaniu i realizowaniu zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosku Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 2 lipca 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Kontroler

Dyrektor

Agata Prochotta - Miłek
spec. k.p.

z up. Bogusław Wójcik
p.o. Wicedyrektor Delegatury

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/